

демонструють найвищий рівень майстерності та виборюють призові місця: Coupe Mondiale (Кубок світу), Міжнародна конфедерація акордеоністів (СІА); Klingenthal Accordion Competition, Клінгенталь, Німеччина. Це – місто з величезною історією виробництва інструментів; конкурс вважається одним із найскладніших у технічному плані; перемога тут – знаком найвищої якості. Чи Castelfidardo International Festival, Кастельфідардо, Італія. Це є своєрідною «Меккою» акордеоністів; конкурс проходить у світовій столиці виробництва акордеонів; на ньому значна увага приділяється як класиці, так і джазовому напрямку (Piazzolla Music).

Варто наголосити, що в умовах війни культурна інтеграція є особливо важливою. Кожна перемога українця на конкурсі нагадує світу, що Україна – це частина європейської цивілізації з глибоким корінням і перспективним майбутнім.

Список використаних джерел:

1. Верещагіна–Білявська, О. Є. (2025). Підготовка виконавців early music в університетах Австрії. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*. Вип.6 Вінниця.
2. Методика викладання фахових дисциплін (акордеон) (2024): навчально-методичний посібник для бакалаврів галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 025 Музичне мистецтво / Фрицюк, В.А., Фрицюк, В.М. Вінниця : «Твори», 198 с.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.38>

Анатолій Іванчук
м. Вінниця, Україна
ORCID: 0000-0002-6996-1403
e-mail: anatolii.ivanchuk@vspu.edu.ua
Сергій Коропатов
м.Вінниця, Україна
email: sergip708@gmail.com

ВИРОБИ КОВАЛЬСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЯК КУЛЬТУРНІ ЦІНОСТІ

Анотація. У статті наведено характеристику декору та композицій кованих виробів як базових компонентів ковальського мистецтва. Було встановлено, що евристичні прийоми формування композицій в ковальстві сприяють перетворення задуму коваля у композиційні рішення певного стилю. Наголошено, що в основі евристичних прийомів композицій в ковальстві лежить розумова операція комбінування, що збігається з сутністю поширеного винахідницького методу комбінування. Стверджується, композиції кованих виробів є повноцінним дидактичним засобом у процесі фахової підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Ключові слова: ковальство, декор, композиція, метод комбінування, дидактичний засіб.

Abstract. The article provides a description of the decor and compositions of forged products as basic components of blacksmithing art. It was found that heuristic techniques for forming compositions in blacksmithing contribute to the transformation of the blacksmith's idea into compositional solutions of a certain style. It is emphasized that the basis of heuristic techniques for compositions in blacksmithing is the mental operation of combination, which coincides with the essence of the widespread inventive method of combination. It is argued that compositions of forged products are a full-fledged didactic tool in the process of professional training of future teachers of labor training and technologies.

Keyword: blacksmithing, decoration, composition, combination method, didactic tool.

Ковальство як вид декоративно-ужиткового мистецтва не було предметом ґрунтовних досліджень науковців із галузі технологічної освіти. Основна причина такого стану, на думку О. Роботченко і С. Роготченко, полягала, з одного боку в асоціації у радянських можновладців сільського ковальства з небажаною для них українською автентичністю, а, з іншого – сприйняття ними ковальства як морально застарілого ремісництва (Роготченко & Роготченко, 2025).

Предметом нашого дослідження було охарактеризування виробів ковальського мистецтва як дидактичних засобів активізації художньо-технічної творчості майбутніх учителів трудового навчання та технологій в процесі виконання ними навчальних проєктів. Мета дослідження полягала в аналізі мистецької сутності окремих категорій виробів ковальського мистецтва та побудова на цій основі дидактичних засобів для засвоєння майбутніми учителями трудового навчання та технологій методу комбінування як евристичного засобу продукування нових технічних рішень у процесі художньо-технічної творчості.

Так, як ковальський виріб є поєднанням утилітарної функціональності з естетичним виглядом, відповідно і аналіз їхніх конструктивних особливостей проводять у цих напрямках. Проте естетику конструкції з металу надає декор як складова кованої композиції та реалізації творчого задуму коваля. Ми були обмежені в аналізі кованих виробів рамками пошуку дидактичних засобів для активізації художньо-технічної діяльності здобувачів вищої педагогічної освіти, відповідно зосередилися на загальних основах їх стильових композицій.

У ковальському мистецтві композиція розглядається як поєднання елементів декору (декоративних заготовок, візерунків, оздоблення) в єдиний системний художній образ. Типовими композиціями є: фронтальна (віконні решітки, заповнення воріт, настінні панно); об'ємні (підсвічники, скульптури, меблі); ансамблева (гармонійне поєднання кованого виробу з ландшафтом, наприклад, альтанки, паркові огорожі тощо) (Новік, 2018; Ус, 2018).

Авторський задум реалізується за допомогою таких евристичних прийомів як: прийом ритму, прийом симетрії та асиметрії, прийом акценту, прийом пропорційності; прийом стилістичної цілісності (Ус, 2018; Twomey, 2017). Прийом ритму полягає в повтореннях елементів декору, створюючи таким

чином так звану візуальну динаміку. Прийом симетрії полягає у використанні осової симетрії, коли ліва та права частина композиції є симетричними. Сутність прийому акценту у концентрації уваги спостерігача на ключовому елементі, наприклад, геральдичному гербі, квіткової розетки, даларнського коня як графічного символу Швеції тощо. Прийом пропорційності вимагає дотримання чітких пропорцій між розмірами композиції на габаритах будівлі, з якою вона поєднується. Прийом стилістичної цілісності пов'язаний з дотримання одного стилю, наприклад, бароко, еkleктика, модерн (ар-нуво), хай-тек (Twomey, 2017). Для узагальнення інформаційного пошуку нами використаний кластерний підхід (Іванчук, Радомський, & Головін, 2025). Наведемо три композиційних кластера зі очевидними дидактичними функціями (рис. 1–3) (Twomey, 2017).

Рис. 1. Кластер 1 кованих композицій

Рис. 2. Кластер 2 кованих композицій

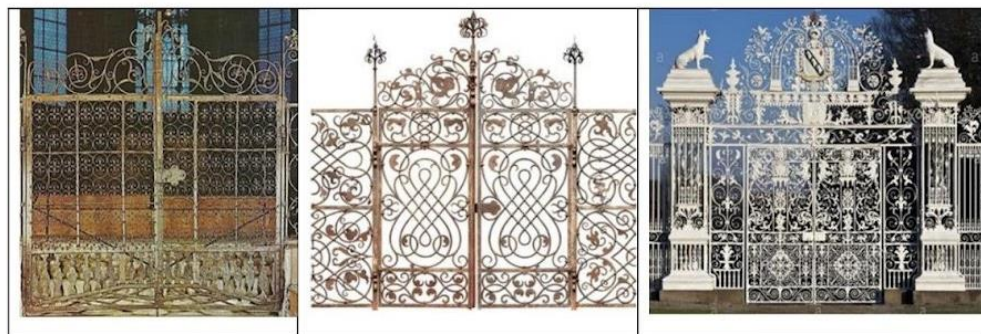

Рис. 3. Кластер 3 кованих композицій

У кластері 1 наведено : деталь кованих огорож сходів будинок Донібрістл, затока Далгеті, Шотландія; кована вітварна поручень для церкви Святого

Августина на вулиці Вотлінг, Лондон; частина кованої огорожі дизайну Ж. Тіжу для палацу Гемптон Курт, Англія (Twomey, 2017). У кластері 2 наведено: ковані залізні ворота замок Фредеріксборг, Гіллерод, Данія; ковані ворота на мосту дизайну Т. Воррена у коледжі Клер, Кембридж, Англія; ковані залізні ворота на західному фасаді Берлі-Хаус, Нортгемптоншир дизайн Ж. Тіжу, Англія (Twomey, 2017). У кластері 3 наведено: ковані залізні ворота, Аугсбурзький собор, Аугсбург, Німеччина; кована ширма (деталь) Нюрнберг, Німеччина; ковані залізні ворота дизайну Девіса і Роберта Джонів, замок Чірк, Уельс (Twomey, 2017).

Ми пропонуємо використати кейс-метод для засвоєння здобувачами вищої педагогічної освіти композиційних кластерів. При використанні кейс-методу майбутні учителі трудового навчання та технологій здійснюють опис використаного декору та визначають його естетичну роль у композиції. На підставі розв'язання композиційних ситуацій як форми представлення кейс-методу, здобувачі вищої педагогічної освіти здійснюють суб'єктивне відкриття евристичних прийомів, використаних при утворенні кованої композиції. Засвоєні ними евристичні прийоми будуть перенесені в художньо-технічну творчість як дидактичні засоби для використання винахідницького методу комбінування (Іванчук, 2012).

Таким чином, знання про ковальство як компонента декоративно-ужиткового мистецтва мають стати складовою технологічної культури майбутніх учителів трудового навчання та технологій. Зразки композицій кованих виробів необхідно використовувати в процесі підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій як дидактичні засоби для засвоєння методології художньо-технічної діяльності. Перспективи подальших досліджень бачимо у розробці системи кейсів для активізації процесу формування основ ковальської грамотності в майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Список використаних джерел:

1. Іванчук, А. В. (2012). Основи винахідницької діяльності. Едельвейс і К
2. Іванчук, А. В., Радомський, Д. О., & Головін, Р. О. (2025). Кластери навчального матеріалу з основ машинознавства. *Науковий альманах мистецтва та освіти*, (1), 34–36. doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.10
3. Роготченко, О. О., & Роготченко, С. В. (2025). Ковальське мистецтво як складова художньої терапії. *Український мистецтвознавчий дискурс*, (6), 183–189. doi.org/10.32782/uad.2025.6.21
3. Новік, Г. В. (2018). Способи виготовлення як передумови формоутворення металевих огорожувальних конструкцій в дизайні інтер'єру. *Теорія та практика дизайну*, (15), 97–108.
4. Ус, В. Ф. (2018). Художній метал у православних нагробках Лук'янівського меморіального заповідника м. Києва. *Теорія та практика дизайну*, (15), 140–147.

5. Twomey, S. J. (2017). *Decorative wrought iron in England, Wales and Scotland from 1660 to 1720: the Continental influences* (Doctoral dissertation, University of Sussex).

6. Svitlana Rohotchenko, Ilona Syvash, Vasyl Odrekivskyi, Svitlana Kizim, Tetiana Zuziak. Conceptual transformations of ethnodesign in Ukraine, with regard to the processes of globalization and the introduction of digital technologies. AD ALTA: AD ALTA: journal of interdisciplinary research special issue no.: 13/02-XXXVIII – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130238/papers/A_07.pdf

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.39>

Ганна Білозерська
м. Вінниця, Україна
e-mail: belozerskanna@gmail.ua
Єлизавета Черномазова
м. Вінниця, Україна
e-mail: lizacernomazova2003@gmail.ua

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНОПІСЕННИЙ ФОЛЬКЛОР ЯК ПРОВІДНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО- ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. Стаття присвячена вивченню питання національно-патріотичного виховання учнів молодшого шкільного віку в контексті використання потенціалу українського пісенного фольклору. Обґрунтовано вплив народної музичної творчості на цілісний гармонійний розвиток особистості в молодшому шкільному віці. Проаналізовано генетичний зв'язок фольклорних традицій із загальнонаціональним культурним простором. Акцентовано на доцільності впровадження музичного фольклору в освітній процес як базового компонента естетичного виховання, що базується на тривких засадах національної ідентичності.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, музичний фольклор, українська народна пісня, естетичний розвиток, вчитель музичного мистецтва.

Abstract. The article is devoted to the study of national and patriotic education of primary school students in the context of utilizing the potential of Ukrainian vocal folklore. The influence of folk musical creativity on the integral and harmonious development of a child's personality in early school age is substantiated. The genetic link between folkloric traditions and the national cultural space is analyzed. The study emphasizes the expediency of incorporating musical folklore into the educational process as a fundamental component of aesthetic education, grounded in the enduring principles of national identity.

Keywords: national and patriotic education, folk music, Ukrainian folk song, aesthetic development, music teacher.

В умовах глибоких трансформацій політичного, культурного й соціального простору України, зумовлених повномасштабною воєнною агресією росії, особливої ваги набуває проблема не лише патріотичного виховання дітей

молодшого шкільного віку, а й забезпечення їхнього цілісного, гармонійного україноцентричного розвитку.

Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті наголошує, що освітня система покликана послідовно й цілеспрямовано здійснювати виховання особистості, формуючи в неї здатність сприймати, усвідомлювати й застосовувати у власному житті та творчій діяльності художньо-естетичні цінності [8]. Відтак процес національно-патріотичного виховання молодших школярів має реалізовуватися в естетичному вимірі на основі українських культурних традицій.

Ідея національно-патріотичного виховання, що розвивалася на основі української народної пісенної традиції та була започаткована українськими композиторами й фольклористами ХІХ-ХХ ст. такими, як Микола Леонтович, Філарет Колесса, Микола Колесса, Денис Січинський та інші, знайшла подальший розвиток у наукових розвідках сучасних українських дослідників. На вагомості залучення українського фольклору та його визначальній ролі у формуванні патріотичних цінностей учнівської молоді акцентують такі науковці, як С. Ткачук, Л. Василевська-Скупа, С. Раковець, Г. Білозерська [2; 5; 6; 11].

Шляхи реалізації національно-патріотичного виховання засобами українського пісенного фольклору окреслено у працях Л. Аристової, І. Беха, К. Чорної, О. Рудницької, М. Стельмаховича та ін. [1; 3].

Національно-патріотичне виховання дітей молодшого шкільного віку спрямоване на реалізацію провідної мети - збереження й утвердження українських національних цінностей і традицій, формування шанобливого ставлення до власної історико-культурної спадщини, що постає важливою передумовою збереження української державності та національної ідентичності в інтересах майбутніх поколінь.

Із перших років шкільного навчання на уроках музичного мистецтва закладаються основи національно-патріотичного виховання, що згодом забезпечують усвідомлення значущості музичного фольклору в історичному розвитку України. У цьому контексті українська народна пісенна творчість може виступати основою формування національно-патріотичних цінностей у молодших школярів [2]. Вирішальна роль у зазначеному процесі належить саме вчителю музичного мистецтва, професійна діяльність якого «визначається пошуком результативних способів творчого привласнення особистістю загальнолюдської, художньо-естетичної, музичної і педагогічної культури та сприяє створенню відповідного художньо-естетичного середовища» [4, с. 62]. Значення народнопісенного фольклору у вихованні підростаючого покоління неодноразово наголошували провідні українські діячі музичної культури такі, як Ф. Колесса, Р. Скалецький, Г. Танцюра, М. Драгоманов.

Фундаментальне значення українського фольклору в системі освіти та його вагомий вплив на становлення особистості підкреслював видатний педагог В. Сухомлинський. Він акцентував на тому, що народна спадщина постає